

Przegląd Prawno-Ekonomiczny

REVIEW OF LAW, BUSINESS & ECONOMICS

lipiec-sierpień-wrzesień

Nr 48
(3/2019)

WYDZIAŁ ZAMIEJSCOWY
PRAWA I NAUK
O SPOŁECZEŃSTWIE | **KUL**

WYDAWCA

Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II | Wydział Zamiejscowy Prawa i Nauk o Społeczeństwie
w Stalowej Woli

ADRES REDAKCJI

Redakcja „Przeglądu Prawno-Ekonomicznego” | 37-450 Stalowa Wola, ul. Ofiar Katynia 6a |
e-mail: ppe@kul.pl

ZESPÓŁ REDAKCYJNY

dr Artur Lis – redaktor naczelny (editor-in-chief) | dr David W. Lutz (Holy Cross College w Notre Dame, USA) | dr Dariusz Żak – zastępcy redaktora naczelnego (associate editors) | dr hab. Grzegorz Wolak – sekretarz redakcji (administrative editor) | dr hab. Piotr T. Nowakowski – redaktor ds. międzynarodowych (international editor) | dr hab. Filip Ciepły, dr Isaac Desta (Holy Cross College w Notre Dame, USA), dr Dorota Tokarska, dr Dominik Tyrawa, dr Timothy Wright (Holy Cross College w Notre Dame, USA) – redaktorzy tematyczni (subject editors) | dr Piotr Pomorski – redaktor statystyczny (statistical editor) | mgr Agnieszka Lis – redaktor językowy polskojęzyczny (Polish-language editor) | mgr Tomasz Deptuła (USA) – redaktor językowy anglojęzyczny (English-language editor) | prof. dr hab. Nikoła Gołowaty (UKRAINA) – redaktor językowy rosyjskojęzyczny | dr Judyta Przyłuska-Schmitt – redaktor konsultant (consulting editor) | mgr Rafał Podleśny – redaktor techniczny (layout editor)

RADA NAUKOWA

ks. prof. dr hab. Antoni DĘBIŃSKI (Rektor KUL Lublin) | prof. dr hab. Thomas BURZYCKI (Holy Cross College w Notre Dame, USA) | prof. dr hab. Wiktor CZEPUKO (Ukraina) | dr hab. Leszek CWIĘKA (KUL Stalowa Wola) | prof. dr hab. Czesław DEPTUŁA (KUL Lublin) | dr hab. Marzena DYJAKOWSKA (KUL Lublin) | abp. prof. dr hab. Andrzej DZIĘGA (Szczecin) | dr hab. Krzysztof GRZEGORCZYK (Wyższa Szkoła Humanistyczno-Przyrodnicza w Sandomierzu) | nadkom. dr Dominik HRYSZKIEWICZ (Wyższa Szkoła Policji w Szczytnie) | prof. dr hab. Aleks JULDASZEW (Interregional Academy of Personnel Management, Ukraina) | prof. dr hab. Marian KOZACZKA (KUL Stalowa Wola) | prof. dr hab. Andrzej KUCZUMOW (KUL Stalowa Wola) | prof. dr hab. Pantelis KYRMIZOĞLU (Alexander TEI of Thessaloniki, Greece) | dr hab. Antoni MAGDOŃ (KUL Stalowa Wola) | ks. prof. dr hab. Henryk MISZTAŁ (KUL Lublin) | prof. dr hab. Wojciech NASIEROWSKI (University of New Brunswick) | prof. dr hab. Jurij PACZKOWSKI (Ukraina) | prof. dr hab. Pylyp PYLYPENKO (Ukraina) | prof. dr hab. Anton STASCH (European Academy of Technology & Management, Oedheim Niemcy) | prof. dr hab. Tomasz WIELICKI (California State University, Fresno) | ks. dr hab. Krzysztof WARCHAŁOWSKI (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego)

RECENZENCI ZEWNĘTRZNI

dr hab. Leszek BIELECKI (Wyższa Szkoła Ekonomii, Prawa i Nauk Medycznych w Kielcach) | dr Walentyn GOŁOWCZENKO (Interregional Academy of Personnel Management, Ukraina) | dr hab. Mirosław KARPIUK (Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie) | dr Barbara Lubas (Nadbużańska Szkoła Wyższa w Siemiatyczach) | prof. dr hab. Oleksander MEREŻKO (Ukraina) | dr Kiril MURAWIEW (Interregional Academy of Personnel Management, Ukraina) | dr Łukasz Jerzy PIKULA (Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach) | ks. dr hab. Tomasz RAKOCZY (Uniwersytet Zielonogórski) | dr hab. Krystyna ROSŁANOWSKA-PLICHCIŃSKA (Wyższa Szkoła Zarządzania i Ekologii w Warszawie) | dr hab. Piotr RYGUŁA (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego) | dr hab. Romuald SZEREMIETIEW (Akademia Obrony Narodowej) | prof. dr hab. Jerzy Tomasz SZKUTNIK (Politechnika Częstochowska) | prof. dr hab. Dariusz SZPOPER (Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie) | dr hab. Andrzej SZYMAŃSKI (Uniwersytet Opolski) | dr Agnieszka OGRODNIK-KALITA (Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie)

DRUK I OPRAWA

VOLUMINA.PL DANIEL KRZANOWSKI | ul. Ks. Witolda 7-9, 71-063 Szczecin | tel. 91 812 09 08 |
e-mail: druk@volumina.pl

ISSN 1898-2166 | Nakład 300 egz.

Spis treści

Artykuły

AGNIESZKA SADOWSKA-DZIWINA *Stosunek adwokackiej spółki partnerskiej do osób trzecich w zakresie odpowiedzialności partnerów za zobowiązania* | 12

KLAUDIA KIJĄŃSKA *Uprawnienie Zastępcy Prokuratora Generalnego do Spraw do Wojskowych do wnoszenia kasacji w sprawach karnych oraz wykroczeniach* | 27

KRYSTIAN WASILEWSKI *Status prawny komisarza wyborczego* | 38

IWO JAROSZ *Monistyczny system organów spółki kapitałowej w prawie polskim? Prosta spółka akcyjna i jej organy* | 46

KAZIMIERA JUSZKA, KAROL JUSZKA *Badawcza weryfikacja przestrzegania zasad prowadzenia oględzin w sprawach o zabójstwa w Polsce* | 65

MIROŚLAW KOPEĆ *Pomoc prawna udzielona przez adwokata z urzędu a zaliczka na podatek dochodowy od osób fizycznych w świetle orzecznictwa sądownoadministracyjnego* | 76

JAN KLUZA *Głos w dyskusji dotyczącej odpowiedzialności za przestępstwo narażania na bezpośrednie niebezpieczeństwo utraty życia albo ciężkiego uszczerbku na zdrowiu z zaniechania* | 91

EMILIA TOPOREK *Klauzule generalne. Ich rola i znaczenie w prawie cywilnym* | 101

MATEUSZ KORZENIAK *Prawnokarna charakterystyka dozwolonego ryzyka gospodarczego* | 114

ALEKSANDRA RUDKOWSKA *Instytucja sędziego pokoju jako przejaw dojrzałego i samodzielnego społeczeństwa – studium przypadku II Rzeczypospolitej Polskiej* | 132

WIKTORIA KUZIA *Konflikt projektanta z inwestorem, na tle prawa do nienaruszalności treści i formy utworu architektonicznego* | 145

ANNA WOLSKA-BAGIŃSKA *Przestępczość podatkowa w Polsce popełniana w zakresie zobowiązań podatkowych w podatku od towaru i usług* | 158

MATEUSZ MĄKOSA *Stwierdzenie polskiego pochodzenia a prawo do repatriacji* | 172

MICHAŁ SŁUŻALEC *Zezwolenie na udział w rozprawie osobie niepełnoletniej w charakterze publiczności, a wyłączenie jawności rozprawy głównej w procesie karnym* | 189

JAKUB KOZŁOWSKI *Skutki wyroku Trybunału Sprawiedliwości UE w sprawie C-284/16 Achmea w kontekście kryzysu praworządności w Unii Europejskiej* | 199

KACPER ROŻEK *Wybrane problemy metodologiczne dogmatyki prawa administracyjnego (problem konceptualizacji prawa administracyjnego)* | 212

MATEUSZ KUPIEC *Granice prawa dostępu do informacji publicznej a ochrona prywatności osób wykonujących zawód adwokata lub radcy prawnego* | 222

KAROL JUSZKA *Wpływ świadczenia pieniężnego na efektywność instytucji warunkowego umorzenia postępowania karnego* | 236

ŁUKASZ CHYLA *Nowe prawo prospektowe - ocena zmian* | 247

KRZYSZTOF BOKWA *Odpowiedzialność deliktowa w Kodeksie Cywilnym Zachodniogalicyskim z 1797 r.* | 276

RAFAŁ ŻELAZKO *Prawne aspekty wznowienia granic przez geodetę* | 287

KAROL SKOREK *Myśl ekonomiczna Adama Doboszyńskiego – ujęcie krytyczne* | 311

Glosa

SŁAWOMIR ZWOLAK *Glosa do wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego z 12 kwietnia 2017 r., II OSK 1295/16* | 325

DAMIAN DOBOSZ, ANNA NIZIOŁEK *Stosowanie klauzuli standstill na przykładzie glosy do wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 16 czerwca 2011 roku w sprawie C-212/10 Logstor ROR Polska sp. z o.o. przeciwko Dyrektorowi Izby Skarbowej w Katowicach* | 338

JOANNA GŁÓWKA-LUTY *Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 11 grudnia 2018 r., IV CNP 31/17* | 349

Tekst źródłowy

ARTUR LIS *Dwa synody z 1212 roku* | 367

Contents

Articles

AGNIESZKA SADOWSKA-DZIWINA *The attitude of the advocate partner company to third parties in the scope of partner liability for debts* | 12

KLAUDIA KIJĄŃSKA *Possibility to lodge a cassation by Deputy Attorney General for Military Cases in criminal proceedings and petty offense proceedings* | 27

KRYSTIAN WASILEWSKI *Legal status of electoral commissioner* | 38

IWO JAROSZ *One-tier board structure in Polish corporate law? The simple joint stock company and its board model* | 46

KAZIMIERA JUSZKA, KAROL JUSZKA *Studies vetting the observance of rules for conducting forensic evidence by inspection in killing cases in Poland* | 65

MIROSŁAW KOPEĆ *Legal assistance provided by the attorney advance on income tax from individuals in the jurisprudence of administrative courts* | 76

JAN KLUZA *A voice in the discussion about liability for crime exposing to imminent danger of loss of life or severe health damage commit by negligence* | 91

EMILIA TOPOREK *General clauses. Their role and meaning in civil law* | 101

MATEUSZ KORZENIAK *Criminal law characterization of permitted economic risk* | 114

ALEKSANDRA RUDKOWSKA *Justice of the peace as a sign of a grown and independent community – study upon the case of the II Republic of Poland* | 132

WIKTORIA KUZIA *Conflicts between the Designer and the Investor with Respect to the Right to Integrity of the Content and Form of the Architectural Work* | 145

ANNA WOLSKA-BAGIŃSKA *Tax crimes in Poland regarding the Value Added Tax* | 158

MATEUSZ MAKOSA *Legal confirmation of Polish origin in the context of the right to repatriation* | 172

MICHAŁ SŁUŻALEC *Allowing the minor as the audience to participate in the trial, and regulation of close trial in criminal proceedings* | 189

JAKUB KOZŁOWSKI *The impact of the judgment of the European Court of Justice in case C-284/16 Achmea in the context of the rule of law crisis in the European Union* | 199

KACPER ROŻEK *Selected methodological problems of dogmatics of administrative law (problem of the conceptualization of administrative law)* | 212

MATEUSZ KUPIEC *The boundaries of the right to access to public information and the protection of privacy of attorneys and legal coun-sels* | 222

KAROL JUSZKA *Influence of monetary benefit on the effectiveness of conditional discontinuation of criminal proceedings* | 236

ŁUKASZ CHYLA *New prospectus law - the analysis of changes* | 247

KRZYSZTOF BOKWA *Tortious liability in the West Galician Code of 1797* | 276

RAFAŁ ŻELAZKO *Legal aspects of paying borders through geodet* | 287

KAROL SKOREK *Economic thought of Adam Doboszyński – critical approach* | 311

Gloss

SŁAWOMIR ZWOLAK *Gloss to the judgment of the Supreme Administrative Court of 12 April, 2017, file ref. II OSK 1295/16* | 325

DAMIAN DOBOSZ, ANNA NIZIOŁEK *The application of standstill clause by the example of gloss of judgment of European Court of Justice from the 16th of June 2011 in case C-212/10 Logstor ROR Polska sp. z o.o. versus Dyrektor Izby Skarbowej w Katowicach* | 338

JOANNA GŁÓWKA-LUTY *Gloss to the judgment of the Supreme Court of December 11, 2018, IV CNP 31/17* | 349

Source text

ARTUR LIS *Two synods from 1212* | 367

Artur Lis

Dwa synody z 1212 roku

Two synods from 1212

Przedmiotem niniejszego szkicu jest analiza historycznoprawna dwóch synodów w Mąkolnie i Mstowie z 1212 roku. Inicjatorem obydwu synodów połączonych ze zjazdem możnych był ówczesny arcybiskup gnieźnieński Henryk Kietlicz (1199-1219).

I. SYNOD W MAKOLNIE (24 maja 1212 r.)¹

Źródło: Dokument biskupa krakowskiego Wincentego Kadłubka z 24 maja 1212 roku, poświadczający swe dawne nadanie Czernikowa i Gojcowa dla opactwa cystersów w Sulejowie.

Quia habundans cautela non nocet, immo quia malicie hominum est penitus occurrendum, Licet ego Vincentjusz cracoujensis episcopus olim ante pontificatum nostrum in priorj priuilegio predia de Cyrnichou et de Goycheu fratribus de Suluou contulerimus et confirmauerimus, nostram nunc uoluntatem primam, Secundam et ultimam inperpetuum ualituram super collacione eorumdem prediorum in presentj pagina exprimimus, coram magnatibus ac uiris honestis et testibus omnj exceptione maioribus, nostris nepotibus, filijs fratris nostri scilicet Boguzlauo et Sulizlauo protestaritis, nullum ad ea penitus habere uel habituros respectum. Ne ergo alicuj deinceps hanc collacionem liceat uiolare, sub intermjnacione excommunjacionis inpressione sigilli dominj Henricj polonorum archiepiscopi ac nostrj, et dominj Gethchonis plocensis episcopi, ac dominj Ogerj cuyaujensis episcopi roboramus. Est autem hec confirmacio facta

¹ S. Łaguna, *Wiec w Mąkolnie*, [w:] *Pisma Stosława Łaguny*, wyd. J. Bieliński, Warszawa 1915, s. 321-325. Zob. P.O. Krafl, *Polské provinciální synody 13.-15. století*, Praha 2016 [Práce Historického ústavu AV ČR, Series A, Vol. 70].

Anno ab incarnatione dominj Millesimo. CC°XII°VIII. kalendas Iunij, Pontificatus uero nostri Anno IIII°. In colloquio de Mecholin, et hij fuerunt presentes: Dominus henricus archiepiscopus polonorum, Gethcho episcopus plocensis, Ogerus episcopus cuyaiensis, Dominus Mystiuy dux pomoranje, Hugo decanus gnezdensis, Walterus abbas de bresk, Thomas abbas de uitou, Alardus abbas de sancto Vincentjo, Henricus prior eiusdem locj, Benedictus Magister craeoujensis, Gerardus prepositus poznanjensis, Nicolaus canonicus eiusdem locj, Stephanus decanus opatouie, Iohannes archidiaconus de Zauichost, Beruoldus prepositus plocensis, Bartholomeus custos lanciciensis, Vichardus custos Kylciensis, Gaudencius canonicus eiusdem locj, Raduanus, Zelanto, Mardnus, Balduinus, Michael, Helijas, capellanj curje nostre; Hermannus custos sanctj Michaelis de cracouja, Vitus canonicus gnezdensis, Laurentjus kamerarjus noster, Mislibor camerarjus episcopi Gethchonis, Iohannes filjus Rozdalj, Gaulus de Conusa, Vencek iudex noster, Paulus agazo noster, Secech tribunus noster, Conradus, Staniziaus, milites nostrj, Mirozlaus, Voyzlaus, armigeri nostri. Uczestnicy²:

1. Vincentjus cracoujensis episcopus – biskup krakowski Wincenty Kadłubek³,
2. Boguzlao - bratanek Wincentego Kadłubka -Bogusław,
3. Sulizlao - bratanek Wincentego Kadłubka -Sulisław,
4. Henricus archiepiscopus polonorum - arcybiskup gnieźniński Henryk Kietlicz⁴,
5. Gethcho episcopus plocensis – biskup płocki Gedko⁵,

² W. Baran-Kozłowski, *Arcybiskup gnieźniński Henryk Kietlicz (1199-1219). Działalność kościelna i polityczna*, Poznań 2005, s. 174. Por F. Piekosiński, *Rycerstwo polskie wieków średnich*, t. III: *Rycerstwo małopolskie w dobie piastowskiej*, Kraków 1901, s. 20-21. Zob. M. Friedberg, *Klientela świecka biskupa krakowskiego w w. XII-XIV. Ze studiów nad organizacją społeczeństwa w Polsce średniowiecznej*, [w:] *Studia historyczne ku czci Stanisława Kutrzeby*, t. I, Kraków 1938, s. 165-216; B. Włodarski, *Polityczna rola biskupów krakowskich XIII wieku*, „*Nasza Przeszłość*” 27(1967), s. 29-62.

³ Szerzej: A. Lis, *Spory wokół biografii mistrza Wincentego Kadłubka*, Lublin 2013; tenże, *Master Vincentius*, Lublin 2016, tenże, *Casus exceptus. Problemy prawne kanonizacji bł. Wincentego Kadłubka*, Sandomierz 2017.

⁴ A. Vetulani, *Statuty synodalne Henryka Kietlicza*, Kraków 1938 [Studia i Materiały do Historii Ustawodawstwa Synodalnego w Polsce nr 7]; J. Wyrozumski, *Pontyfikat arcybiskupa i reformy Henryka Kietlicza*, [w:] *1000 lat Archidiecezji Gnieźnińskiej*, red. J. Strzelczyk, Gniezno 2000, s. 97-105.

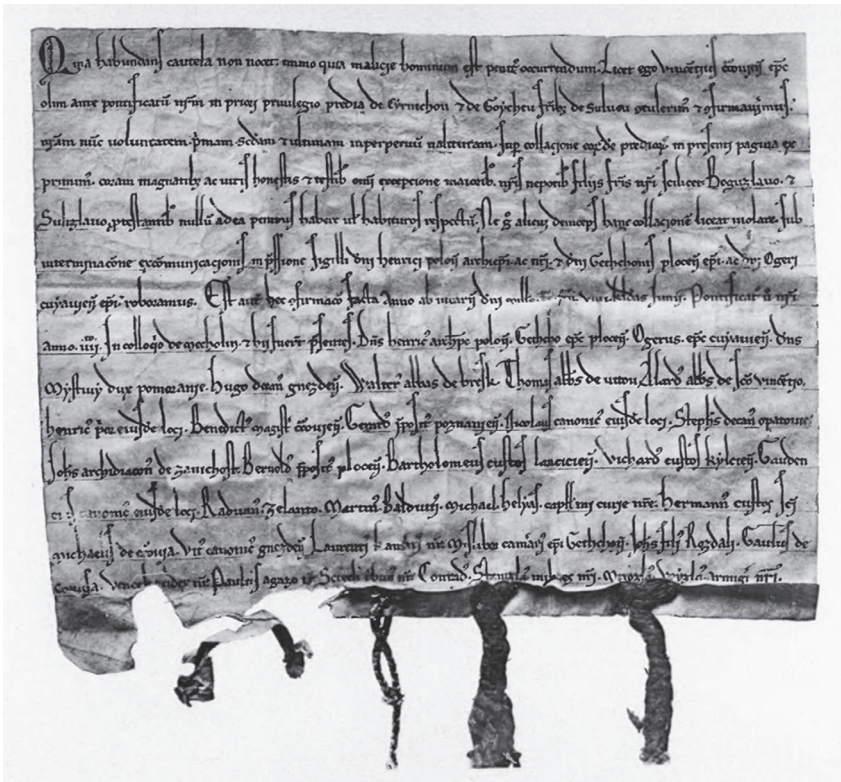
⁵ R. Grodecki, *Gedko, syn Sasin, bp płocki (zm. 1223)*, [w:] *Polski Słownik Biograficzny*, t. 7, 1948/58, s. 367-370.

6. Ogerus episcopus cuyaiensis – biskup kujawski Ogierz⁶,
7. Dominus Mystiuy dux pomoranje – książę pomorski Mściwój,
8. Hugo decanus gnezdensis – dziekan gnieźnieński Hugo,
9. Walterus abbas de bresk – opat premonstrateński Walter z Buska,
10. Thomas abbas de uitou – opat premonstrateński Tomasz z Witowa,
11. Alardus abbas de sancto Vincentjo – opat premonstrateński Alard od św. Wincentego we Wrocławiu,
12. Henricus prior eiusdem locj – przeor premonstrateński Henryk od św. Wincentego we Wrocławiu,
13. Benedictus Magister craeoujensis – magister krakowski Benedykt,
14. Gerardus prepositus poznanjensis – prepozyt poznański Gerard,
15. Nicolaus canonicus eiusdem locj – kapelan kapituły poznańskiej Mikołaj,
16. Stephanus decanus opatouie – dziekan opatowski Stefan,
17. Iohannes archidiaconus de Zauichost – archidiacon z Zawichostu Jan,
18. Beruoldus prepositus plocensis – prepozyt płocki Berwold,
19. Bartholomeus custos lanciciensis – kustosz łączycki Bartłomiej,
20. Vichardus custos Kylciensis – kustosz kielecki Wichard,
21. Gaudencius canonicus eiusdem locj – kanonik kielecki Gaudencjusz,
22. Raduanus – kapelan biskupa krakowskiego -Radwan,
23. Zelanto – kapelan biskupa krakowskiego -Zelanto,
24. Mardnus – kapelan biskupa krakowskiego -Marcin,
25. Balduinus – kapelan biskupa krakowskiego -Baldwin,
26. Michael – kapelan biskupa krakowskiego -Michał,
27. Helijas, capellanj curje nostre – kapelan biskupa krakowskiego -Heliasz [Eliasz],
28. Hermannus custos sanctj Michaelis de cracouja – kustosz św. Michała z Krakowa -Herman,
29. Vitus canonicus gnezdensis – kanonik gnieźnieński Wit,
30. Laurentjus kamerarjus noster – kamerariusz biskupa krakowskiego -Laurencjusz,
31. Mislibor camerarjus episcopi Gethchonis – komornik biskupa płockiego Gedki -Miślibór,
32. Iohannes filjus Rozdalj - Jan [Rozdałowicz],
33. Gaulus de Conusa – Gaweł [z Koniuszy],
34. Vencek iudex noster – sędzia z dworu biskupa krakowskiego -Więcek,
35. Paulus agazo noster – koniuszy biskupa krakowskiego -Paweł,

⁶ A. Gieysztor, *Ojcz (Hojerz, Ogerius, Ogierz), bp kujawski po r. 1198 – przed 1213*, [w:] *Polski Słownik Biograficzny*, t. 23, 1978, s. 655-666.

36. Secech tribunus noster – trybun biskupa krakowskiego -Sieciech,
37. Conradus – rycerz nadworny biskupa krakowskiego -Konrad,
38. Staniziaus milites nostrj – rycerz nadworny biskupa krakowskiego -Stanisław,
39. Mirozlaus – giermek biskupa krakowskiego -Mirosław,
40. Voyzlaus, armigeri nostri – giermek biskupa krakowskiego -Wojśław.

Wyd.: *Kodeks dyplomatyczny Małopolski*, wyd. F. Piekosiński, t. I, Kraków 1876, nr 9, s. 14-15; *Codex Diplomaticus et Commemorationem Masoviae Generalis*, t. I, wyd. J.K.K. Kochanowski, Warszawa 1919, nr 177, s. 169-170; *Kodeks dyplomatyczny Śląska*, t. II, wyd. K. Maleczyński, A. Skowrońska, Wrocław 1959, nr 158, s. 117⁷.

Podobizna: *Monumenta Poloniae Palaeographica*, wyd. S. Krzyżanowski, Kraków 1907, fasc. 2, tab. LV.

⁷ Ego Vincentius Cracoujensis episcopus... in priori privi-legio predia de Cynrichou et de Goycheu fratribus de Suluou contulerimus et confirmavimus nostram nunc voluntatem primam, secundam et ultimam in perpetuum valituram super collacione eorundem prediorum in presenti pagina exprimimus... Est autem hec confirmacio facta anno ab incarnatione domini millesimo CCXII, YIII kalendas iunii, pontificatus vero nostri anno IIII, in colloquio de Mecholin et hii fuerunt presentes... Alardus abbas de sancto Vincentjo, Henricus prior eiusdem loci.

Tłumaczenie:

Ja Wincenty, biskup krakowski przekazaliśmy w poprzednim przywileju majątki z Czernikowa i Gojcowa dla braci Sulejowa i potwierdziliśmy te naszą pierwszą wolę. Drugą i ostatnią ważną na wieczność odnośnie przydzielenia tych dóbr wyrażamy niniejszym pismem. Potwierdzenie to dokonane zostało w roku 1212. (...)

Uwagi:

Dnia 24 maja 1212 roku odbył się synod połączony ze zjazdem możnych w Mąkolnie na pograniczu Wielkopolski i Kujaw. Byli na nim obecni: Leszek Biały, Konrad Mazowiecki, Mściwój gdański, arcybiskup Henryk Kietlicz, biskup krakowski Wincenty Kadłubek, płocki Gedko i kujawski Ogierz oraz opaci premonstrateni: Walter z Buska, Tomasz z Witowa i Alard ze św. Wincentego we Wrocławiu. Udział mistrza Wincentego w zjazdach i synodach bezpośrednio świadczy, iż sprawując funkcję biskupa krakowskiego aktywnie uczestniczył w życiu politycznym i kościelnym kraju. Na wiecu w Mąkolnie Wincenty wystąpił w towarzystwie sześciu swoich kapelanów i licznych urzędników swego dworu biskupiego. W dokumencie charakterystyczny jest zapis o zrzeczeniu się praw do rewindykacji tych wsi przez bratanków Wincentego, Bogusława i Sulisława. Być może ewentualne pretensje z ich strony były przyczyną kolejnego zatwierdzenia tej samej donacji⁸.

Cele synodu:

- narada arcybiskupa gnieźnieńskiego Henryka Kietlicza ze swymi sufraganami nad potrzebami Kościoła w Polsce;
- na podstawie obecności opatów premonstrateni podczas synodu można przypuszczać, że na zjeździe podjęto działania zmierzające do aktywnego zaangażowania norbertanów do misji pruskiej. Wojciech Baran-Kozłowski, suponuje, iż podczas synodu, arcybiskup Henryk Kietlicz podjął próbę stworzenia alternatywnej misji premonstrateni w Prusach. Jak stwierdza Baran-Kozłowski „Henryk Kietlicz popierał stworzenie konkurencyjnej misji premonstrateni, ponieważ chciał nawrócone ziemie podporządkować swojej metropolii. Nie mógł więc dopuścić do pozostawienia całej kontroli misji w ręku Chrystiana i stworzenia przez niego biskupstwa zależnego jedynie od Stolicy Apostolskiej.

⁸ Jest to trzeci i ostatni autentyczny dokument dotyczący dokonanej przez Wincentego darowizny Czernikowa i Gojcowa dla opactwa cystersów w Sulejowie. Zob. A. Lis, *Colloquia opatowskie z przełomu XII i XIII wieku*, Sandomierz 2017, s. 50 i nn.

Plany Chrystiana niepokoiły także sąsiednich książąt: Mściwoja i Konrada, którzy chcieli ziemie neofitów włączyć do swych księstw⁹.

- Czesław Deptuła wysunął przypuszczenie, że podczas zjazdu w Mąkolnie poruszono sprawy związane z reformą premonstratenską w domach grupy brzeskiej¹⁰;
- zdaniem Jana Powierskiego, na zjeździe Mściwój gdański powziął plan ufundowania klasztoru premonstratensek w Stołpie-Żukowie¹¹.
- daniem Mariana Fąka, oprócz sprawy misji pruskiej tematem rozmów podczas zjazdu była sprawa biskupstwa poznańskiego. Jak stwierdza wyżej wymieniony „w otoczeniu arcybiskupa na zjeździe znajdujemy bowiem proboszcza kapituły poznańskiej Gerarda, który odmówił zupełnie udziału w elekcji Pawła, i innego kanonika poznańskiego, Mikołaja, być może tego samego, który w czasie tejże elekcji zgłosił wystąpienie z kapituły na znak protestu przeciw „obrazie”, która w czasie elekcji spotkała arcybiskupa”¹².

II. SYNOD W MSTOWIE (po 24 maja 1212 r.)¹³

Arcybiskup gnieźnieński Henryk Kietlicz, wyklina każdego kanonika rozgłaszającego tajemnice swej kapituły.

Ego H(enricus)... Polonorum archiepiscopus coram fratribus meis Polonie episcopis... domino L(aurentio) Wratislaviensi, domino L(aurentio) Lubucensi ...et cum assensu personarum... que ad consecrationem... domini P(auli) Poznaniensis electi in Mstów convenerant, statui et sub anathemate posui omnem canonicum vel quemlibet alium religiosam vitam virum ducentem, qui capituli

⁹ W. Baran-Kozłowski, *Misje pruskie w pierwszej połowie XIII wieku*, Piotrków Trybunalski 2018, s. 42-43.

¹⁰ Cz. Deptuła, „*Abbatia de Bresca*” w w. XII-XIII i wybrane problemy najstarszych dziejów grupy brzeskiej premonstratenestów polskich, „*Roczniki Humanistyczne*” 42(1994), z. 2. s. 49.

¹¹ J. Powierski, *Stosunki polsko-pruskie do 1230 roku ze szczególnym uwzględnieniem roli Pomorza Gdańskiego*, Toruń 1968, s. 144-145.

¹² M. Fąka, *Synody arcybiskupa Henryka Kietlicza (1199-1219)*, „*Prawo Kanoniczne*” 12(1969), nr 3-4, s. 107-108.

¹³ W. Graczyk, *Synod czy zjazd biskupów polskich w Mstowie w 1212 roku* [w:] *Mstów. Miasto – klasztor – parafia na przestrzeni wieków*, red. K. Łatak, Łomianki 2013, s. 425-429; J.M. Marszałska, *Arcybiskup gnieźnieński Henryk Kietlicz oraz biskup poznański Paweł - uczestnicy i główni bohaterowie synodu w Mstowie w 1212 roku*, [w:] *Mstów. Miasto – klasztor – parafia na przestrzeni wieków.*, s. 431-435.

sui secreta propalare presumpserit. Datum in Mstow ab incarnatione 3 domini anno M^oCCXII, tercio post consecrationem domini P(auli) die et anno quarto-decimo archiepiscopatus mei.

Wyd. *Schlesisches Urkundenbuch*, t. I, ed. H. Appelt, Wien 1871, nr 133; *Kodeks dyplomatyczny Śląska*, t. II, wyd. K. Maleczyński, A. Skowrońska, Wrocław 1959, nr 158, s. 117; *Kodeks dyplomatyczny Wielkopolski*, t. I, wyd. I. Zakrzewski, Poznań 1877, nr 588 (74a) [za: Wrocław. Archiv. Capituli. Liber niger pag. 444]¹⁴.
Tłumaczenie:

Ja Henryk, arcybiskup Polaków wobec braci moich biskupów polskich: biskupa Wawrzyńca z Wrocławia, biskupa Wawrzyńca lubuskiego za zgodą osób, które przybyły do Mstowa na konsekrację Pawła elekta poznańskiego, postanowilem i nałożyłem ekskomunikę na każdego kanonika lub inną osobę prowadzącą życie mnisze, która dopuściłaby się ujawnić tajemnice tej kapituły. (...)

Uczestnicy synodu:

1. Arcybiskup Henryk Kietlicz (1199-1219)¹⁵
2. Biskup wrocławski Wawrzyniec (1207-1232), ze śląskiej rodziny rycerskiej¹⁶.
3. Biskup lubuski Wawrzyniec II (1208-1233)¹⁷, zapewne przedstawiciel rycerstwa śląskiego, najwyższy notariusz na dworze Henryka Brodatego.
4. Biskup poznański Paweł (1212-1242)¹⁸, pochodził z rodziny rycerskiej ze Śląska, konsekrowany na zjeździe w Mstowie, wybrany przez kapitułę w 1211 roku i zatwierdzony przez papieża 17 lipca 1211; kanonik kapituły katedralnej wrocławskiej, związany z dworem Henryka Brodatego.

Uwagi:

Jak słusznie zaznacza Marian Fąka, sposobnością do synodu w Mstowie w 1212 r. była konsekracja biskupa poznańskiego Pawła, na którą przybyli

¹⁴ Notum sit omnibus ecclesiis per Poloniam collegiatis, quod ego H. miseracione (sic) Polonorum archiepiscopus, coram fratribus meis Polonie episcopis, domino V. Dei gracia Cracoviensi, domino L. Wratislaviensi, domino L. Lubucensi, domino Pe. (sic) Poznaniensi, et cum assensu personarum ecclesiasticarum que ad consecrationem dicti domini P. Poznaniensis electi in Mstow convenerant statui, et sub anathemate posui omnem canonicum vel quemlibet alium religiosam vitam virum ducentem, qui Capituli sui secreta propalare presumpserit. Datum in Mstow ab Incarnatione Domini anno M.CC.XII, tercio post consecrationem domini P. die, et anno quartodecimo archiepiscopatus mei.

¹⁵ Szerzej zob.: W. Baran-Kozłowski, *Arcybiskup gnieźnieński Henryk Kietlicz...*, s. 175-176.

¹⁶ J. Maciejewski, *Episkopat polski doby dzielnicowej 1180-1320*, Kraków-Bydgoszcz 2003, s. 267. Zob. M. Cetwiński, *Rycerstwo śląskie do końca XIII w.*, cz. 1: *Pochodzenie – gospodarka – polityka*, Wrocław 1980, s. 31; cz. 2: *Biogramy i rodowody*, Wrocław 1982, s. 110-111.

¹⁷ J. Maciejewski, *Episkopat polski doby dzielnicowej 1180-1320*, Kraków-Bydgoszcz 2003, s. 239.

¹⁸ G. Labuda, *Paweł, biskup poznański*, [w:] *Polski Słownik Biograficzny*, t. 25, 1980, s. 363-365; J. Maciejewski, *Episkopat polski...*, s. 255-256.

biskupi: krakowski Wincenty, wrocławski Wawrzyniec i lubuski Wawrzyniec¹⁹. Nestor badań nad historią prawa kanonicznego w Polsce Władysław Abraham podkreślił, że podczas synodu uchwalono: „pierwszy najdawniejszy znany w brzmieniu oryginalnym statut kościoła naszego”²⁰. Arcybiskup gnieźnieński Henryk Kietlicz ogłosił ważne postanowienie karne, przeciw członkom kapituł nieprzestrzegającym tajemnicy obrad: „statui et sub anathemate posui omnem canonicum vel quemlibet alium religiosam vitam virum ducentem, qui capituli sui secreta propalare presumpserit”. Uchwałę tę podjęto najpewniej w związku z wypadkami, jakie zaszły po elekcji biskupa Pawła, w celu umożliwienia śmiałego wypowiedzania się członkom kapituł, a także podejmowanie decyzji bez obawy późniejszych represji. Jak słusznie zauważył Marek Szymaniak „był to ważny krok na drodze do usamodzielnienia się kolegiów kapitułnych. Odtąd posiedzenia i obrady, na których zapadały wiążące uchwały, były okryte tajemnicą, za zdradzenie której groziła ekskomunika. To z kolei chroniło kanoników przed represjami ze strony władców świeckich”²¹.

Podsumowując, należy uwypuklić wagę obydwu synodów z 1212 roku na tle procesu emancypacji Kościoła polskiego spod władzy książęcej.

Bibliografia

Źródła

- Codex Diplomaticus et Commemorationem Masoviae Generalis*, t. I, wyd. J.K.K. Kochanowski, Warszawa 1919.
- Kodeks dyplomatyczny Małopolski*, wyd. F. Piekosiński, t. I, Kraków 1876.
- Kodeks dyplomatyczny Śląska*, t. II, wyd. K. Maleczyński, A. Skowrońska, Wrocław 1959.
- Kodeks dyplomatyczny Wielkopolski*, t. I, wyd. I. Zakrzewski, Poznań 1877.
- Monumenta Poloniae Palaeographica*, wyd. S. Krzyżanowski, Kraków 1907.
- Schlesisches Urkundenbuch*, t. I, ed. H. Appelt, Wien 1871.

¹⁹ M. Fąka, *Synody arcybiskupa Henryka Kietlicza (1199-1219)*, „Prawo Kanoniczne” 12(1969), nr 3-4, s. 107-108.

²⁰ W. Abraham, *Studia krytyczne do dziejów średniowiecznych synodów prowincjonalnych kościoła polskiego*, Kraków 1917 s. 16 [*Studia i materiały do historii ustawodawstwa synodalnego w Polsce*, nr 5].

²¹ M. Szymaniak, *Biskup płocki Gedko (1206-1223). Działalność kościelno-polityczna na tle procesu emancypacji Kościoła polskiego spod władzy książęcej*, Toruń 2007, s. 284-285. Starsza literatura: S. Zachorowski, *Rozwój i ustroj kapituł polskich w wiekach średnich*, Kraków 1912, s. 58; J. Umiński, *Henryk arcybiskup gnieźnieński zwany Kietliczem (1199-1219)*, Lublin 1926, s. 97-98.

Opracowania

- Abraham W., *Studia krytyczne do dziejów średniowiecznych synodów prowincjonalnych kościoła polskiego*, Kraków 1917 s. 16 [Studia i materiały do historii ustawodawstwa synodalnego w Polsce, nr 5].
- Baran-Kozłowski W., *Arcybiskup gnieźnieński Henryk Kietlicz (1199-1219). Działalność kościelna i polityczna*, Poznań 2005.
- Baran-Kozłowski W., *Misje pruskie w pierwszej połowie XIII wieku*, Piotrków Trybunalski 2018.
- Cetwiński M., *Rycerstwo śląskie do końca XIII w., cz. 1: Pochodzenie – gospodarka – polityka*, Wrocław 1980.
- Cetwiński M., *Rycerstwo śląskie do końca XIII w., cz. 2: Biogramy i rodowody*, Wrocław 1982.
- Deptuła Cz., „*Abbatia de Bresca*” w w. XII-XIII i wybrane problemy najstarszych dziejów grupy brzeskiej premonstratenestów polskich, „*Roczniki Humanistyczne*” 42(1994), z. 2, s. 5-52.
- Fąka M., *Synody arcybiskupa Henryka Kietlicza (1199-1219)*, „*Prawo Kanoniczne*” 12(1969), nr 3-4, s. 95-126.
- Friedberg M., *Klientela świecka biskupa krakowskiego w w. XII-XIV. Ze studiów nad organizacją społeczeństwa w Polsce średniowiecznej*, [w:] *Studia historyczne ku czci Stanisława Kutrzeby*, t. I, Kraków 1938, s. 165-216.
- Gieysztor A., *Ojerz (Hojerz, Ogerius, Ogierz), bp kujawski po r. 1198 – przed 1213*, [w:] *Polski Słownik Biograficzny*, t. 23, 1978, s. 655-666.
- Graczyk W., *Synod czy zjazd biskupów polskich w Mstowie w 1212 roku* [w:] *Mstów. Miasto – klasztor – parafia na przestrzeni wieków*, red. K. Łatak, Łomianki 2013, s. 425-429.
- Grodecki R., *Gedko, syn Sasin, bp płocki (zm. 1223)*, [w:] *Polski Słownik Biograficzny*, t. 7, 1948/58, s. 367-370.
- Krafl P.P., *Polské provinciální synody 13.-15. století*, Praha 2016 [Práce Historického ústavu AV ČR, Series A, Vol. 70].
- Labuda G., *Paweł, biskup poznański*, [w:] *Polski Słownik Biograficzny*, t. 25, 1980, s. 363-365.
- Lis A., *Casus exceptus. Problemy prawne kanonizacji bł. Wincentego Kadłubka*, Sandomierz 2017.
- Lis A., *Colloquia opatowskie z przełomu XII i XIII wieku*, Sandomierz 2017.
- Lis A., *Master Vincentius*, Lublin 2016.
- Lis A., *Spory wokół biografii mistrza Wincentego Kadłubka*, Lublin 2013.
- Łaguna S., *Wiec w Mąkolnie*, [w:] *Pisma Stosława Łaguny*, wyd. J. Bieliński, Warszawa 1915, s. 321-325.

- Maciejewski J., *Episkopat polski doby dzielnicowej 1180-1320*, Kraków-Bydgoszcz 2003.
- Marszalska J.M., *Arcybiskup gnieźnieński Henryk Kietlicz oraz biskup poznański Paweł - uczestnicy i główni bohaterowie synodu w Mstowie w 1212 roku*, [w:] *Mstów. Miasto – klasztor – parafia na przestrzeni wieków*, red. K. Łatak, Łomianki 2013, s. 431-435.
- Piekosiński F., *Rycerstwo polskie wieków średnich*, t. III: *Rycerstwo małopolskie w dobie piastowskiej*, Kraków 1901.
- Powierski J., *Stosunki polsko-pruskie do 1230 roku ze szczególnym uwzględnieniem roli Pomorza Gdańskiego*, Toruń 1968.
- Szymaniak M., *Biskup płocki Gedko (1206-1223). Działalność kościelno-polityczna na tle procesu emancypacji Kościoła polskiego spod władzy książęcej*, Toruń 2007.
- Umiński J., *Henryk arcybiskup gnieźnieński zwany Kietliczem (1199-1219)*, Lublin 1926.
- Vetulani A., *Statuty synodalne Henryka Kietlicza*, Kraków 1938 [Studia i Materiały do Historii Ustawodawstwa Synodalnego w Polsce nr 7].
- Włodarski B., *Polityczna rola biskupów krakowskich XIII wieku*, „*Nasza Przeszłość*” 27(1967), s. 29-62.
- Wyrozumski J., *Pontyfikat arcybiskupi i reformy Henryka Kietlicza*, [w:] *1000 lat Archidiecezji Gnieźnieńskiej*, red. J. Strzelczyk, Gniezno 2000, s. 97-105.
- Zachorowski S., *Rozwój i ustrój kapituł polskich w wiekach średnich*, Kraków 1912.

Nota o autorze

Artur Lis – doktor prawa oraz doktor historii, starszy wykładowca na Wydziale Zamiejscowym Prawa i Nauk o Społeczeństwie KUL w Stalowej Woli.